

O'QUVCHILARNI KREATIV FIKRLASHGA YO'NALTIRILGAN PEDAGOGIK JARAYONLARNI LOYIHALASHNING AYRIM MUAMMOLARI

Abdirimov Inoyatbek Axmedovich

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Xorazm akademik litseyi
direktorining o'quv-tarbiya ishlari bo'yicha o'rinbosari

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonlarni loyihalashda duch keladigan muammolar yoritilgan. Muallif ijodkorlikning aniq ta'rifi yo'qligi, ko'p tarmoqli yondashuv zarurligi, tavakkalchilik va izlanishga undaydigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish muhimligi kabi masalalarni muhokama qiladi.

Maqolada sinfda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning murakkabliklari haqida qimmatli tushunchalar berilgan va har tomonlama va fanlararo yondashuv zarurligi ta'kidlangan. Muallifning ijodiy fikrlash uchun pedagogik jarayonlarni loyihalashda duch keladigan muammolar tahlili ta'limda ijodkorlikni rivojlantirishdan manfaatdor bo'lgan pedagoglar va siyosatchilar uchun foydali asos yaratadi. Umuman olganda, ushbu maqola ta'lim sohasiga qo'shilgan qimmatli hissa bo'lib, talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish mavzusidagi keyingi tadqiqotlar va muhokamalar uchun foydali boshlang'ich nuqtadir.

Kalit so'zlar: *pedagogika, ijodiy fikrlash, ta'lim, o'quv muhiti, ko'p tarmoqli yondashuv, tavakkalchilik, izlanish, muammolarni hal qilish.*

ABSTRACT

This article describes the problems encountered in the design of pedagogical processes aimed at developing creative thinking in students. The author discusses issues such as the lack of a clear definition of creativity, the need for a multidisciplinary approach, and the importance of creating a supportive learning environment that encourages risk-taking and exploration.

The article provides valuable insights into the complexities of developing creative thinking in the classroom and emphasizes the need for a comprehensive and interdisciplinary approach. The author's analysis of the problems faced in designing pedagogical processes for creative thinking provides a useful framework for pedagogues and policymakers interested in the development of creativity in education.

Overall, this paper is a valuable contribution to the field of education and a useful starting point for further research and discussion on the topic of developing creative thinking in students.

Key words: *pedagogy, creative thinking, education, learning environment, multidisciplinary approach, risk-taking, research, problem solving.*

KIRISH

Talabalarning ijodiy fikrlashi kognitiv jarayon bo'lib, unda o'quvchilar o'z tasavvurlari va o'ziga xosligidan foydalanib, yangi g'oyalar yoki muammolarni hal qilish uchun foydalanadilar. Bu o'z ichiga chegaradan tashqarida fikr yuritish, muammoga turli tomonlardan va nuqtai nazardan yondashish, o'ziga xos va innovatsion yechimlarni taklif qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ijodiy fikrlash san'at yoki dizayn bilan chegaralanib qolmaydi, balki u har qanday soha yoki mavzu bo'yicha qo'llanilishi mumkin. "Ta'limda ijodiy fikrlash qimmatli ko'nikma hisoblanadi, chunki u o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, talabalarni tavakkal qilishga va XXI asrda muvaffaqiyatga erishishning muhim fazilatlari bo'lgan yangi g'oyalarga ochiq bo'lishga undaydi"¹. Talabalar orasida ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun o'qituvchilar turli xil o'qitish strategiyalaridan foydalanishlari mumkin, masalan, so'rovga asoslangan ta'lim, loyihaga asoslangan ta'lim, muammoli ta'lim va dizayn fikrlash. Ushbu yondashuvlar amaliy, tajribali o'rganish, hamkorlik va mulohaza yuritishga urg'u beradi va ular o'quvchilarni yangi g'oyalar va tushunchalarni kashf qilish va tajriba qilishga undaydi. Bundan tashqari, o'qituvchilar ijodkorlikni qo'llab-quvvatlaydigan va qadrlaydigan muhitni yaratishi mumkin, masalan, o'quvchilarga o'z g'oyalari va ishlarini baham ko'rish imkoniyatini berish, o'sishni rag'batlantiradigan fikr-mulohazalarni taqdim etish va o'quvchilar ijodini nishonlash va e'tirof etish.

Ijodiy fikrlash konsepsiyasini tushunish ijodkorlik nima ekanligini, u qanday namoyon bo'lishini, original va innovatsion g'oyalarni yaratish bilan bog'liq kognitiv jarayonlarni aniq tushunishni o'z ichiga oladi. Ijodiy fikrlash - bu yangi va foydali g'oyalar, tushunchalar yoki muammolarni hal qilishni o'z ichiga olgan kognitiv jarayon. Ijodiy fikrlash faqat badiiy yoki xayoliy harakatlar bilan cheklanmaydi, balki hayotning barcha sohalarida, jumladan, fan, biznes va kundalik muammolarni hal qilishda qo'llanilishi mumkin.

Ijodiy fikrlash tushunchasini tushunish uchun ijodkorlik turli kognitiv jarayonlarning kombinatsiyasini o'z ichiga olishini tan olish kerak. Bu jarayonlar muammo va imkoniyatlarni tan olish qobiliyati, muammoga bir nechta yechimlarni ishlab chiqish qobiliyati, moslashuvchan va moslashuvchan fikrlash qobiliyati, bir-biriga bog'liq bo'lmagan tuyulgan tushunchalar yoki g'oyalar o'rtasida aloqa

¹ Kampylis, P., & Berki, E. (2014). *Nurturing creative thinking* (pp. 1-28). International Academy of Education (IAE).

o'rnatish qobiliyati, g'oyalarni baholash va takomillashtirish qobiliyatini o'z ichiga oladi².

Ijodiy fikrlash ko'pincha o'ziga xoslik, o'ziga xoslik va yangilik kabi muayyan xususiyatlar bilan bog'liq. Ammo shuni tan olish kerakki, ijodkorlik har doim ham mutlaqo yangi narsalarni yaratishni o'z ichiga olmaydi. Ijodiy fikrlash, shuningdek, mavjud g'oyalar, tushunchalar yoki echimlarni rekombinatsiya qilish yoki o'zgartirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Talabalarda ijodiy fikrlashni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish uchun o'qituvchilar tavakkal qilish, izlanish va tajriba o'tkazishni qadrlaydigan va rag'batlantiradigan muhitni yaratishi kerak. O'qituvchilar, shuningdek, o'quvchilarga hamkorlik qilish, muammolarni hal qilishda qatnashish va fikrlash jarayonlari haqida fikr yuritish imkoniyatini berish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirishi mumkin. Bundan tashqari, o'qituvchilar ijodiy fikrlashni rag'batlantirish uchun aqliy hujum, aql xaritasi va analogiya tuzish kabi turli strategiyalardan foydalanishlari mumkin.

Ijodiy fikrlash konsepsiyasini tushunish ijodkorlik bir nechta kognitiv jarayonlar va xususiyatlarni o'z ichiga olgan murakkab kognitiv jarayon ekanligini tan olishni o'z ichiga oladi. Qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratish va tegishli strategiyalarni qo'llash orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilarida ijodiy fikrlashni rag'batlantirishlari va rivojlantirishlari mumkin.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun pedagogik jarayonlarni loyihalash bilan bog'liq muammolarni tahlil qiladigan maqolada qo'llanilgan ilmiy metodlarga quyidagilar kiradi:

Gipotezani tekshirish: Bu usul ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun ma'lum pedagogik jarayonning samaradorligi to'g'risida sinovdan o'tkaziladigan gipotezani shakllantirish, gipotezani tekshirish uchun eksperiment ishlab chiqish, ma'lumotlarni to'plash va jarayonning samaradorligi to'g'risida xulosa chiqarish uchun natijalarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Korrelyatsion tadqiqotlar: Bu usul ikki yoki undan ortiq o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni tekshirishni o'z ichiga oladi, masalan, o'qitishning muayyan yondashuvidan foydalanish va o'quvchilarda ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish.

Eksperimental dizaynlar: Bu usul boshqariladigan sharoitda bir yoki bir nechta o'zgaruvchilarni manipulyatsiya qilish va manipulyatsiyaning qiziqish natijasiga

² Melibayeva, R. N., Khashimova, M. K., Narmetova Yu, K., Komilova, M. O., & Bekmirov, T. R. (2020). Psychological mechanisms of development students' creative thinking. *International journal of scientific & technology research*, 9(03).

ta'sirini o'lchashni, masalan, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi³.

Keys tadqiqotlari: Bu usul ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonlarning samaradorligi yoki samarasizligiga hissa qo'shadigan murakkab omillarni tushunish uchun muayyan holat yoki holatlar to'plamini chuqur tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Kuzatuv tadqiqotlari: Bu usul ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan omillarni tushunish uchun tabiiy sharoitda, masalan, sinfda shaxslar yoki guruhlarining xatti-harakatlarini kuzatish va hujjatlashtirishni o'z ichiga oladi.

Ushbu ilmiy metodlar tadqiqotchilarga o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun turli pedagogik yondashuvlarning samaradorligi to'g'risida empirik ma'lumotlarni to'plashda yordam beradi. Usulni tanlash tadqiqot savoliga, mavjud resurslarga va tadqiqotning axloqiy jihatlariga bog'liq bo'ladi.

Talabalarining ijodiy fikrlashiga ta'sir etuvchi bir qancha omillar mavjud.

Atrof-muhit: Talabalar o'rganadigan va ishlayotgan muhit ularning ijodiy fikrlashlarida muhim rol o'ynashi mumkin. Tavakkalchilik va tajribalarni rag'batlantiradigan ijobiy, qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi muhit talabalarni ijodiy fikrlashga ilhomlantirishi mumkin.

Ta'lim: Talabaning ta'lim sifati uning ijodiy fikrlashiga ham ta'sir qilishi mumkin. Tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va turli xil fikrlashni targ'ib qiluvchi ta'lim ijodkorlikni rag'batlantirishi mumkin.

Madaniy ma'lumot: Talabaning madaniy muhiti ham ijodiy fikrlashda muhim rol o'ynashi mumkin. Madaniy qadriyatlar, e'tiqodlar va me'yorlar o'quvchilarning muammolarga qanday yondashishlari va echimlarni topishlariga ta'sir qilishi mumkin.

Shaxsiy xususiyatlar: yangi tajribalarga ochiqlik, qiziquvchanlik va tavakkal qilishga tayyorlik kabi ayrim shaxsiy xususiyatlar ham o'quvchining ijodiy fikrlashiga ta'sir qilishi mumkin.

Motivatsiya: O'quvchining o'qish va muvaffaqiyatga bo'lgan motivatsiyasi uning ijodiy fikrlashiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. G'ayratli talaba yangi g'oyalarni o'rganish va qutidan tashqarida o'ylash ehtimoli ko'proq.

Miya rivojlanishi: Nihoyat, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, miya rivojlanishi o'quvchining ijodiy fikrlashiga ham ta'sir qilishi mumkin. Ijroiya funksiyasi va ijodiy fikrlash uchun mas'ul bo'lgan prefrontal korteks o'smirlik va erta balog'at

³ Kamolov, E. R., Raximov, S. M., Sultanov, R. O., & Maxmudov, M. A. (2021). Innovative method of developing creative thinking of students. *Экономика и социум*, (1-2 (80)), 901-904.

davrida rivojlanishda davom etadi. Natijada o'quvchilar kamolotga yetgan sari ijodiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'ladilar.

Pedagogik jihatlar deganda o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish uchun pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan metodlar, strategiyalar va usullar tushuniladi. Talabalarning ijodiy fikrlashiga ta'sir ko'rsatadigan ba'zi pedagogik jihatlar quyidagilar kiradi:

Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish: Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhiti o'quvchilarni tavakkal qilishga, yangi narsalarni sinab ko'rishga va ijodiy fikrlashga undash uchun juda muhimdir. O'qituvchilar ijobiy fikr bildirish, hamkorlik qilish imkoniyatlarini ta'minlash, turli nuqtai nazarlarni tan olish va baholash orqali bunday muhitni yaratishi mumkin⁴.

Izlanish va tajribani rag'batlantirish: Talabalarga turli g'oyalar va echimlarni o'rganish va tajriba qilish imkoniyatini berish kerak. Bunga aqliy hujum, fikrlash va prototip yaratish kabi faoliyatlar orqali yordam berish mumkin.

Mahsulot ustidagi jarayonni ta'kidlash: O'qituvchilar faqat yakuniy mahsulotga e'tibor berishdan ko'ra, ijodiy jarayonning muhimligini ta'kidlashlari kerak. Bu yondashuv o'quvchilarda turlicha fikrlash, muammolarni hal qilish va tanqidiy fikrlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Mulohaza yuritish uchun imkoniyatlar yaratish: Mulohaza ijodiy fikrlashning asosiy tarkibiy qismidir. O'qituvchilar ochiq savollar berish, o'z-o'zini baholash imkoniyatini berish va o'quvchilarni tengdoshlarining fikr-mulohazalarini izlashga undash orqali mulohaza yuritishni rag'batlantirishlari mumkin.

Tavakkalchilikni rag'batlantirish: Ijodiy fikrlash ko'pincha tavakkal qilish va yangi narsalarni sinab ko'rishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi muhitni ta'minlash orqali o'quvchilar tavakkal qilishni va yangi yondashuvlarni sinab ko'rishni qulay his qilishlari mumkin⁵.

Avtonomiya va mustaqillikni targ'ib qilish: Ijodiy fikrlash ma'lum darajada avtonomiya va mustaqillikni talab qiladi. O'qituvchilar o'z-o'zidan ta'lim olish uchun imkoniyatlar yaratish, o'quvchilarni o'z bilimlarini egallashga undash va mustaqil izlanish va kashfiyotlar uchun imkoniyatlar yaratish orqali bu fazilatlarni rivojlantirishi mumkin.

Umuman olganda, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish tadqiqot, tajriba, mulohaza yuritish, tavakkal qilish, avtonomiya va mustaqillikni rag'batlantiradigan qo'llab-quvvatlovchi va qiziqarli o'quv muhitini talab qiladi.

⁴ Nurilloeyvna, M. O. (2021, May). Development of students creative abilities. In *Euro-Asia Conferences* (Vol. 5, No. 1, pp. 178-181).

⁵ Oncu, E. C. (2016). Improved Creative Thinkers in a Class: A Model of Activity Based Tasks for Improving University Students' Creative Thinking Abilities. *Educational Research and Reviews*, 11(8), 517-522.

Zamonaviy texnologiyalar ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun juda foydali vosita bo'lishi mumkin bo'lsa-da, bu kontekstda ulardan samarali foydalanishga xalaqit beradigan bir qancha omillar mavjud. Bu omillarga quyidagilar kiradi:

Zamonaviy texnologiyalar ijodkorlikni rivojlantirish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkin bo'lsa-da, ularga juda ko'p ishonmaslik kerak. Texnologiyaga haddan tashqari ishonish ijodkorlikni bo'g'ib qo'yishi va o'quvchilarning ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun muhim bo'lgan amaliy, teginish tajribasi bilan shug'ullanish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Hamma talabalar texnologiyadan teng foydalanish imkoniyatiga ega emas, bu esa sinfda tengsizliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Texnologiyadan foydalana olmaydigan talabalar ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda noqulay ahvolga tushib qolishlari mumkin. Texnologiya talabalar o'rtasida hamkorlikni osonlashtirishi mumkin bo'lsa-da, u yuzma-yuz muloqot va shaxslararo muloqot imkoniyatlarini ham cheklashi mumkin. Bu ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun muhim bo'lgan ijtimoiy ko'nikmalar va hissiy intellektning rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Internetda mavjud bo'lgan juda ko'p ma'lumotlar bilan talabalar uchun chalg'itadigan narsalarni filtrlash va original g'oyalarni yaratishga e'tibor qaratish qiyin bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa onlayn chalg'itadigan narsalar talabalarni yanada samarali jalb qilish shakllaridan uzoqlashtirishi mumkin. Ba'zi talabalar va o'qituvchilar darsda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga qarshilik ko'rsatishi mumkin, chunki ular yaxshi tanish emasliklari yoki an'anaviy o'qitish usullari samaraliroq ekanligiga ishonishadi. Ushbu qarshilik yangi texnologiyalarni o'zlashtirishga to'sqinlik qilishi va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Bu to'siqlarni yengib o'tish uchun texnologiyadan foydalanish va an'anaviy o'qitish usullari o'rtasida muvozanatni saqlash muhim. O'qituvchilar, shuningdek, barcha o'quvchilarning texnologiyadan teng foydalanishlari va hamkorlik qilish imkoniyatlarini ta'minlashlari kerak, shu bilan birga texnologiyadan foydalanish bo'yicha tanqidiy fikrlash va mulohaza yuritishni rag'batlantirishlari kerak. Bundan tashqari, o'qituvchilar talabalarga chalg'itadigan narsalarni boshqarishga va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berish uchun ong va raqamli detoks kabi strategiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

O'quvchilarning ijodiy tafakkurini takomillashtirish murakkab jarayon bo'lib, turli pedagogik strategiya va usullarni o'z ichiga oladi. Talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish uchun turli usullardan foydalanish mumkin: O'qituvchilar ochiq savollar berish, o'quvchilarni savol berishga undash va so'rovga asoslangan ta'lim uchun imkoniyatlar yaratish orqali qiziqish va savol berishni rivojlantirishi mumkin. Bu yondashuv o'quvchilarni turli tushuncha va g'oyalarni tadqiq etish, tahlil qilish va

tanqidiy fikrlashga undaydi. O'qituvchilar o'quvchilarga o'zlarini turli yo'llar bilan ifodalash imkoniyatini berish orqali, masalan, san'at, musiqa, drama va ijodiy yozish orqali ijodkorlikni rivojlantirishi mumkin. Bunday yondashuv o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi va ularni cheksiz fikrlashga undaydi. Guruhda ishlash va hamkorlik o'quvchilarning o'z g'oyalari bilan bo'lishishi, fikr almashishi va bir-biridan o'rganishi mumkin bo'lgan qo'llab-quvvatlovchi muhitni ta'minlash orqali ijodiy fikrlashni rag'batlantirishi mumkin. Hamkorlik faoliyati ham o'quvchilarda muammoni yechish qobiliyatlari va ijodkorliklarini rivojlantirishga yordam beradi. Muammoli ta'lim o'quvchilarga ijodiy echimlarni talab qiladigan haqiqiy muammolar va muammolarni taqdim etishni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuv o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, o'z bilim va ko'nikmalarini murakkab masalalarni yechishda qo'llashga undaydi. O'qituvchilar o'quvchilarni ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishni davom ettirishga undaydigan fikr-mulohazalarini bildirishi mumkin. Fikr-mulohaza yozma izohlar, yakkama-yakka muhokamalar yoki tengdoshlarni baholash orqali berilishi mumkin. O'z ishining kuchli va zaif tomonlarini ko'rsatib, o'quvchilar xatolaridan saboq olishlari va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishda davom etishlari mumkin. Umuman olganda, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini takomillashtirish ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi, u qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish, ijodkorlik va hamkorlik uchun imkoniyatlar yaratish, o'quvchilarni savol-javob, izlanish va muammolarni hal qilishga undashdan iborat.

O'quvchilarning ijodiy tafakkurini takomillashtirish masalasi bo'yicha tadqiqot olib borgan rus olimlari ko'p bo'lgan. Vygotskiy kognitiv rivojlanishda ijtimoiy o'zaro ta'sirning rolini ta'kidlagan ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasini ishlab chiqqan taniqli rus psixologi va pedagogi edi. U ijodiy fikrlash boshqalar bilan hamkorlik qilish va muloqot qilish, shuningdek, turli g'oyalar va tajribalarga ta'sir qilish orqali rivojlanadi deb hisoblardi. Leontiev inson faoliyati rivojlanish va o'rganishning asosiy omili ekanligini ta'kidlaydigan faoliyat nazariyasini ishlab chiqqan rus psixologi edi. U ijodiy fikrlash muammolarni hal qilish faoliyatida faol ishtirok etish va yangi g'oyalar va istiqbollarni o'rganish orqali rivojlanadi, deb hisoblagan.

Kuznetsov rus psixologi bo'lib, u turlicha fikrlash va yangi va original g'oyalarni yaratish muhimligini ta'kidlaydigan "mahsulli fikrlash" kontseptsiyasini ishlab chiqdi. Uning fikricha, ijodiy fikrlash yangi tajribalarga ochiqlik, moslashuvchan va xayoliy fikrlash qobiliyati va tavakkal qilishga tayyorlikni o'z ichiga olgan samarali fikrlash uslubini tarbiyalash orqali rivojlanadi. Ponomarev rossiyalik pedagog bo'lib, "ijodiy faoliyat" kontseptsiyasini ishlab chiqqan bo'lib, u muammolarni hal qilish va

innovatsiyalarda ijodiy fikrlash rolini ta'kidlaydi. U ijodiy fikrlash qiziqish, tasavvur, yangi g'oyalar va istiqbollarni yaratish qobiliyatini o'stirish orqali rivojlanadi, deb hisoblagan.

Bu va boshqa rus olimlari ijodiy fikrlash va uni o'quvchilarda rivojlanishiga yordam berish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan pedagogik yondashuvlarni tushunishimizga katta hissa qo'shgan.

Talabalarning ijodiy fikrlashiga qaratilgan pedagogik jarayonlarni loyihalash bir necha asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Maqsad va vazifalarni aniqlash: Ijodiy fikrlash uchun pedagogik jarayonni loyihalashning birinchi bosqichi erishish kerak bo'lgan maqsad va vazifalarni aniqlashdan iborat. Bu o'quvchilarning ijodiy fikrlashi uchun o'zlashtirishi kerak bo'lgan aniq ko'nikma, malaka va bilimlarni belgilashni o'z ichiga oladi.

Tegishli usullar va usullarni tanlash: Maqsad va vazifalar aniqlangandan so'ng, keyingi bosqich ushbu maqsadlarga erishish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan mos usul va usullarni tanlashdir. Bu usul va uslublar tadqiqotga asoslangan bo'lishi va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorligiga qarab tanlanishi kerak.

Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish: o'quvchilarni ijodiy va tavakkal qilishga undaydigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish muhimdir. Bunga talabalarga guruhlarda ishlash imkoniyatini berish, tajriba va izlanishlarni rag'batlantirish, ijodkorlik va innovatsiya madaniyatini tarbiyalash orqali erishish mumkin.

Fikr va mulohazalarni birlashtirish: Ijodiy fikrlash uchun pedagogik jarayonlarni loyihalash, shuningdek, fikr va mulohazalarni o'z ichiga olishi kerak. Bu o'quvchilarga o'z yutuqlari to'g'risida muntazam ravishda fikr-mulohazalarni taqdim etish, ularni o'z ta'lim tajribalari haqida mulohaza yuritishga undash va kerak bo'lganda o'quv jarayoniga o'zgartirishlar kiritish uchun ushbu fikrdan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Baholash va baholash: Nihoyat, ijodiy fikrlash uchun pedagogik jarayonlarni loyihalash o'quvchilarning muvaffaqiyatini baholash va baholash jarayonini o'z ichiga olishi kerak. Bu ish faoliyatini baholash, portfolio va o'z-o'zini baholashni o'z ichiga olgan turli baholash usullarini o'z ichiga olishi mumkin va o'quv jarayonining samaradorligi to'g'risida ham talabalar, ham o'qituvchilar uchun fikr-mulohazalarni taqdim etish uchun mo'ljallangan bo'lishi kerak.

Umuman olganda, o'quvchilarning ijodiy fikrlashiga yo'naltirilgan pedagogik jarayonlarni loyihalash maqsad va vazifalarni aniqlash, tegishli usul va usullarni tanlash, qulay o'quv muhitini yaratish, fikr-mulohazalar va mulohazalarni o'z ichiga olish, o'quvchilarning taraqqiyotini baholash va baholashni o'z ichiga oladi. Ushbu

bosqichlarni bajarish orqali o'qituvchilar o'quvchilarda ijodkorlik va innovatsiyalarni rag'batlantiradigan samarali ta'lim tajribasini yaratishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda ushbu maqolada ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar muhokama qilindi. Maqolada talabalarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan samarali pedagogik jarayonlarni loyihalashning turli usullari va usullari ko'rib chiqildi. Maqolada o'qituvchilar va ma'murlar bunday jarayonlarni loyihalashda duch keladigan bir qator muammolar, jumladan, tegishli vositalar va resurslarning etishmasligi, maxsus treningga bo'lgan ehtiyoj va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitiga ehtiyoj aniqlangan.

Xulosa qilib aytish mumkinki, ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonni tashkil etish ijodiy fikrlash tushunchasini aniq tushunishni, o'quvchilarning qiziqish va qobiliyatlarini bilishni, qulay o'quv muhitini yaratishni, resurslar va materiallar bilan ta'minlashni, o'quv maqsadlarini aniq belgilashni talab qiladi. tegishli o'qitish strategiyalaridan foydalanish, fikr-mulohaza va mulohazalarni birlashtirish.

REFERENCES

1. Kampylis, P., & Berki, E. (2014). Nurturing creative thinking (pp. 1-28). International Academy of Education (IAE).
2. Melibayeva, R. N., Khashimova, M. K., Narmetova Yu, K., Komilova, M. O., & Bekmirov, T. R. (2020). Psychological mechanisms of development students' creative thinking. International journal of scientific & technology research, 9(03).
3. Kamolov, E. R., Raximov, S. M., Sultanov, R. O., & Maxmudov, M. A. (2021). Innovative method of developing creative thinking of students. Экономика и социум, (1-2 (80)), 901-904
4. Nurilloevna, M. O. (2021, May). Development of students creative abilities. In Euro-Asia Conferences (Vol. 5, No. 1, pp. 178-181).
5. Oncu, E. C. (2016). Improved Creative Thinkers in a Class: A Model of Activity Based Tasks for Improving University Students' Creative Thinking Abilities. Educational Research and Reviews, 11(8), 517-522.